

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/23/2025
Identifikačné číslo spisu:	4122203616
Dátum vydania rozhodnutia:	25.03.2026
Meno a priezvisko:	Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:4122203616.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ O. E., narodenej Y., 2/ E. X., narodenej Y., 3/ F. A., narodenej Y., 4/ J. V., narodenej Y., 5/ I. A., narodeného W. 6/ T. A., narodenej Y. všetci žalobcovia zastúpení advokátkou JUDr. Adrianou Pukaj Kerestešovou, Nitra, Coboriho 2, proti žalovaným 1/ neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného vlastníka menom F. V., 2/ neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného vlastníka menom G. A., 3/ neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného vlastníka menom G. Q., všetci žalovaní zastúpení Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava, Búdková 36, IČO: 17335345, o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 16C/23/2022, o dovolaní žalobcov 1/ až 6/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 19. septembra 2024 sp. zn. 7Co/116/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 19. septembra 2024 sp. zn. 7Co/116/2023 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 15. februára 2023 č. k. 16C/23/2022-120 určil, že nehnuteľnosť nachádzajúca sa v katastrálnom území P., obec: P., okres: Z., zapísaná na LV č. XXXX ako pozemok, parcela registra „E“, parcelné číslo 725 - záhrada o výmere 579 m², o veľkosti spoluvlastníckeho podielu poručiťľa 1 v pomere k celku, patrí do dedičstva po poručiťľovi V. A., zomrelom dňa XX. XX. XXXX. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol tak, že žalobcom 1/ až 6/ proti žalovaným 1/ až 3/ nárok na ich náhradu nepriznal. 1.1. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí dôvodil, že žalobcovia 1/ a 2/ a pôvodný žalobca 3/ (F. A.) sa domáhali určenia, že nehnuteľnosť nachádzajúca sa v kat. úz. P., obec: P., okres: Z., zapísaná na LV č. XXXX ako pozemok parcely registra E, parc. Č 725 záhrada o výmere 579 m², o veľkosti spoluvlastníckeho podielu poručiťľa 2/3 v pomere k celku, patrí do dedičstva po poručiťľovi V. A., rod. A., nar. XX. XX. XXXX, naposledy trvale bytom P. č. XXX, zomrelom dňa XX. XX. XXXX, ako aj náhrady trov konania. V dôvodoch rozhodnutia súdu prvej inštancie uviedol, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože v prípade úspechu v súdnom konaní budú môcť ako dedičia realizovať svoje dedičské práva a aj okruh dedičov žalobcovia správne ustálili, pretože účastníkmi konania súd všetci zákonní dedičia po poručiťľovi V. A., zomr. XX. XX. XXXX, (voči P.

A. bolo konanie právoplatne zastavené) a ich právni nástupcovia, pričom nebolo preukázané, že by existovali iné osoby oprávnené dediť v dôsledku čoho je legitimácia na strane žalobcov zachovaná. Poukázal na stanovisko Slovenského pozemkového fondu ako zástupcu neznámych právnych nástupcov ostatných vlastníkov označených v žalobe ako žalovaní 1/ až 3/, ktorý rozporoval nárok len voči žalovanej 1/ konštatujúc, že tento nárok voči žalovanej 1/ je podľa jeho názoru nepreukázaný a neuznáva ho, preto žiadal žalobu voči nej zamietnuť. Vo vzťahu k ostatným žalovaným 2/ a 3/ nárok žalobcov nespochybnil. Keďže medzi stranami sporu nebol sporný nárok na vydržanie vo vzťahu k žalovaným 2/ a 3/ podľa názoru súdu účinky vydržania predmetnej nehnuteľnosti označenej vo výroku tohto rozsudku v zmysle § 134 OZ mohli vo vzťahu k žalovaným 2/ a 3/ nastať najneskôr k 01. 01. 1992, pričom túto skutočnosť, ani zástupca Slovenského pozemkového fondu nerozporoval, preto ju súd prvej inštancie považoval za nespornú a z dôvodu hospodárnosti sa ďalej nezaoberal výpočtom dátumu nadobudnutia vydržania uvedenými žalovanými. V tejto súvislosti uviedol, že rodičia O. a V. A. nadobudli predmetné nehnuteľnosti (pozemok parc. č. 725) na základe kúpnopredajnej zmluvy zo dňa 11. 02. 1955, avšak v podiele zodpovedajúcom podielu, ktorí v čase predaja vlastnili F. A. a G. Q. (F. A. v podiele 2/6 a G. Q. v podiele 3/6), teda maximálne v podiele zodpovedajúcom v podiele 5/6, nie teda v celosti, pretože podiel F. V. zodpovedajúci 1/6 nemohol byť predajom dotknutý, pretože táto nebola účastníkom uvedenej písomnej kúpnej zmluvy. V. A. ako poručiteľ mohol byť ako oprávnený držiteľ (vlastník) so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný (počas života aj jeho manželka O., ktorá zomrela dňa XX. XX. XXXX) v tom, že mu vec - teda nehnuteľnosť v príslušnom spoluvlastníckom podiele aj reálne patrí, keďže túto nerušene užíval minimálne od jej kúpy, t. j. od 11. 02. 1955 (pričom podľa názoru súdu takto mohli vstúpiť do užívania manželia A. aj skôr, keďže v kúpnopredajnej zmluve je konštatované, že kupitelia - V. a O. A. vstúpili do úžitku predmetnej nehnuteľnosti ešte v roku 1953) až do svojej smrti XXXX. Podľa názoru súdu prvej inštancie boli splnené predpoklady, aby súd v konaní rozhodol, že nehnuteľnosť špecifikovaná vo výroku tohto rozsudku patrí do dedičstva po poručiteľovi V. A., avšak len v podiele 1/2, pretože poručiteľ bol dobromyseľný v tom, že mu nehnuteľnosť patrí, čo je odôvodnené aj existenciou kúpnej zmluvy zo dňa 11. 02. 1955, ktorá však z dôvodov neznámych zavkládovaná nebola a jeho domnienka, že mu nehnuteľnosť patrí sa opierať o právny úkon, v tomto prípade o vyššie uvedenú kúpnu zmluvu, ktorej existencia bola v konaní preukázaná. Z uvedených dôvodov žalobu považoval za dôvodnú len v časti, v ktorej žalobcovia požadovali, aby súd rozhodol, že nehnuteľnosť zapísaná na LV č. XXXX ako pozemok parcely registra „E“ - záhrada o výmere 579 m² o veľkosti spoluvlastníckeho podielu 1/2 patrí do dedičstva po poručiteľovi V. A. a vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Vo vzťahu k zamietajúcemu výroku uviedol, že žalobcovia vo zvyšnej časti nároku, t. j. nároku na podiel F. V. neunesli dôkazné bremeno. Poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, z ktorých vyplynulo, že kúpnopredajná zmluva bola uzavretá dňa 11. 02. 1955 len medzi manželmi V. a O. A. ako kupujúcimi a F. A. a G. Q. (Q.) na strane druhej ako predávajúcimi. Ani z predmetnej zmluvy, ktorej účastníčkou nebola F. V., ktorá vlastnila v uvedenom čase spoluvlastnícky podiel zodpovedajúci 1/6 k celku nemožno vyvodiť, že by bolo vlastnícke právo prevedené aj ňou, pretože z obsahu uvedenej kúpnej zmluvy rezultuje, že predávajúci uviedli, že odpredávajú svoju nehnuteľnosť, teda celkom logicky len podiel, ktorého boli spoluvlastníkmi. Uviedol, že nie je možné súhlasiť s argumentáciou žalobcov v tom smere, že v čase predaja vlastnili uvedenú nehnuteľnosť len F. A. a G. Q., pretože táto skutočnosť absolútne nekorešponduje so zápisom v PKV č. XXX, z ktorej vyplýva, že F. V. (predtým A.) nadobudla nehnuteľnosť v spoluvlastníckom podiele 1/6 na základe dedenia (poznámka pod bodom 4.) v roku 1924 a následne už zo žiadneho zápisu v tejto vložke nevyplýva, že by nehnuteľnosť previedla na inú osobu. Poručiteľ V. A. nemohol byť dobromyseľný v tom, že mu patrí celá nehnuteľnosť, pretože jeho domnienka sa musela opierať o právny úkon, pričom jeho existencia preukázaná vo vzťahu k F. V., (teda že odkúpil nehnuteľnosť aj od nej) nebola. V tejto súvislosti súd poukázal aj na právnu zásadu *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet* vyjadrenú v slovnom význame „z neprávom nemôže vzniknúť právo“, podľa ktorého nikto nemôže previesť viac práv, než sám má. Predávajúci F. A. a G. Q. v čase predaja nehnuteľnosti (svojich podielov) nemohli ani previesť podiel na nehnuteľnosti, ktorý im nepatrí (zodpovedajúci spoluvlastníckemu podielu F. V. o 1/6), pretože takýto právny úkon by bol absolútne neplatný. Vo vzťahu k námietkam žalobcov, že v zmysle rozhodovacej praxe súdov bolo na žalovaných, aby domnienku dobrej vôle V. A. vyvrátili uviedol, že v prípade preukazovania vydržania dôkazné bremeno viazne na tom, kto tvrdí, že nadobudol vlastníctvo vydržaním (Števček, M. a kol., *Občiansky zákonník I.*, Praha: C.H. Beck, 2015, str. 860). Konštatoval, že žalobcovia vo vzťahu k

vydržaniu spoluvlastníckeho práva k podielu F. V. o 1/6 neunesli dôkazné bremeno, následkom čoho súd v tejto časti zamietol ako nedôvodnú. Zdôraznil, že pri posudzovaní dôkazného bremena na strane tej-ktorej strany sporu treba rešpektovať tzv. negatívnu dôkaznú teóriu, t. j. pravidlo, že neexistencia (niečoho) majúca trvajúci charakter, sa zásadne nepreukazuje. Na nikom totiž nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti. V prejednávanej veci mali žalobcovia bremeno tvrdenia, že predmetnú nehnuteľnosť vlastnil ku dňu smrti titulom vydržania poručiteľ V. A.. Žalobcovia preto museli tvrdiť a zároveň aj predložiť také dôkazy (uniesť dôkazné bremeno), z ktorých by bolo možné dôvodne usúdiť, že bol držiteľom predmetnej nehnuteľnosti (t. j. nakladal s ňou ako s vlastnou) a spĺňal podmienku nepretržitej držby trvajúcej po dobu desať rokov a zároveň bol držiteľom oprávneným, (t. j. bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu nehnuteľnosť patrí), a to aj vo vzťahu k spoluvlastníckemu podielu F. V. v rozsahu 1/6. Až následne by sa dôkazné bremeno presúvalo na žalovanú stranu, ktorá by mala právo preukazovať svoje tvrdenia a tým vylúčiť tvrdenia žalobcov, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi V. A. v podiele 2/3, v čom mal byť zahrnutý aj podiel o 1/6 patriaci F. V..

1.2. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP s tým, že v danej veci sa jedná o špecifický prípad, pričom žalobcovia na pojednávaní prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedli, že si nárok na náhradu trov konania neuplatňujú. Vzhľadom na to, že si žalobcovia 1/ až 6/ neuplatnili voči žalovaným 1/ až 3/ nárok na náhradu trov konania, súd im nárok na náhradu trov konania nepriznal, čo považoval aj za spravodlivé rozhodnutie vzhľadom na špecifikum veci, kde vystupuje Slovenský pozemkový fond ako zástupca nezistených, respektíve neznámych právnych nástupcov po ostatných vlastníkoch.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie žalobcov 1/ až 6/ proti zamietajúcemu výroku (II.) a výroku o trovách konania (III.), rozsudkom z 19. septembra 2024 sp. zn. 7Co/116/2023, potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku (II.) ako aj vo výroku o trovách konania (III.); a žalovaným 1/ až 3/ nepriznal voči žalobcom 1/ až 6/ právo na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie sa dôsledne zaoberal splnením podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva žalovaných vydržaním a jeho závery majú oporu vo vykonanom dokazovaní. Súd prvej inštancie správne zohľadnil, keď posudzoval dobromyseľnosť nadobúdateľa V. skutočnosť, že v čase uzatvorenia písomnej kúpnej zmluvy 11. 02. 1955 bola v PNK vložke č. XXX pre kat. úz. P. vedená okrem predávajúcich ako spoluvlastníčka nehnuteľnosti aj F. V. rodená A. v podiele 1/6. Z objektívneho hľadiska, t. j. či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu je dobromyseľný, potom súd prvej inštancie správne vyhodnotil túto skutočnosť v neprospech splnenia zákonných podmienok vydržania, jednou z ktorých je aj dobromyseľnosť, a to už pri vstupe do držby ako aj počas celej vydržacej doby. Z objektívneho hľadiska V. A. mal alebo mohol mať pri bežnej opatrnosti pochybnosti o oprávnenej držbe nehnuteľnosti v časti podielu patriacemu spoluvlastníčke uvedenej v PNK vložke, ktorá nebola účastníčkou kúpnej zmluvy. Kupujúcim pri uzatvorení kúpnej zmluvy a pri vstupe do držby nič z objektívneho hľadiska nebránilo, aby sa oboznámili s právnym stavom kupovanej nehnuteľnosti a z príslušnej PNK vložky by boli zistili, že predávajúci nie sú vlastníkami celej nehnuteľnosti, a preto predmetom predaja mohli byť iba ich spoluvlastnícke podiely. Pri bežnej opatrnosti, ktorú bolo možné od kupujúcich vyžadovať nemohli byť kupujúci dobromyseľní v tom, že nadobudli spornú parcelu v celom rozsahu t. j. aj v časti spoluvlastníckeho F. V. rod. A.. Podľa názoru odvolacieho súdu je záver súdu prvej inštancie v tom, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno v časti vydržania vlastníckeho práva vo vzťahu k podielovej spoluvlastníčke F. V. rod. A. v podiele 1/6 správny. Súd prvej inštancie v tomto smere riadne a v potrebnom rozsahu vykonal dokazovanie. Jeho záver, že v danom prípade vykonaním navrhovaného dôkazu - ohliadkou nehnuteľnosti na mieste samom, tento dôkaz nemá vypovedaciu hodnotu k posúdeniu otázky vydržania vlastníckeho práva, je správny. Odvolací súd s ohľadom na dôvody odvolania považuje za potrebné záverom zdôrazniť, že žalobcovia v konaní nepreukázali právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva ich právnymi predchodcami k podielu F. V. rod. A. v rozsahu 1/6. Rovnako nepreukázali ani existenciu iných vlastníckych vzťahov v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy a v čase vstupu do držby nehnuteľnosti, než aké vyplývali z príslušnej PNK vložky, z ktorých by sa dalo objektívne usúdiť, že predávajúci boli v rozpore s právnym stavom vlastníckymi celou parcelou č. 725.

Týmto právnym titulom vo vzťahu k podielu 1/6 preto nemôže byť kúpna zmluva, ktorej účastníčkou nebola podielová spoluvlastníčka F. V. rod. A., ktorej spoluvlastnícke právo bolo riadne evidované v príslušnej PNK vložke. Kúpna zmluva, v ktorej absentuje ako predávajúca jedna podielová spoluvlastníčka v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy riadne zapísaná v príslušnej PNK vložke nemôže predstavovať ani domnelý právny titul, pokiaľ v konaní neboli hodnoverne tvrdené a preukázané skutočnosti svedčiacie o existencii iných vlastníckych vzťahov, než ktoré vyplývali z príslušnej PNK vložky. Na tomto závere nič nemení ani prípadná dlhodobá nerušená držba nehnuteľnosti žalobcami a ich právnymi predchodcami, prípadne skutočnosť, že predmetom kúpnej zmluvy bola celá výmera nehnuteľnosti uvedená v príslušnej PNK vložke.

2.2. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP a podľa § 255 ods. 1 CSP tak, že v odvolacom konaní úspešným žalovaným 1/ až 3/ právo na ich náhradu voči žalobcom 1/ až 6/ nepriznal, pretože z obsahu spisu vyplýva, že im v súvislosti s týmto konaním žiadne trovy nevznikli.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 6/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Dovolatelia uvádzajú, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacím súdom nevyplýva, na základe akých skutkových zistení vlastne vyhodnotili, že právní predchodcovia žalobcov, resp. V. nebol poctivý pri nadobudnutí pozemku parc. č. 725 aj v rozsahu sporného spoluvlastníckeho podielu F. V., resp. či na jeho (ich) správaní k vlastníkovi F. V. je niečo odsúdeniahodného, čo spôsobuje, že spoločnosť nechce poskytnúť ochranu jeho dlhodobej a vlastníkom nerušenej držby. Odvolací súd síce prispel argumentom, že V. A. mohol a mal nazreť do pozemkovej knihy zistiť, že F. V. podľa údajov v pozemkovej knihe svedčí vlastnícke právo v podiele 1/6 k celku, čo vylučuje jeho dobromyseľnosť pri vstupe do držby pozemku parc. č. 725 v rozsahu tohto podielu, avšak už žalobcom nedal odpoveď ani sa nijakým spôsobom nevyjadril k ich ťažiskovej argumentácii poukazujúcej v tejto súvislosti na to, že údaje v pozemkovej knihe nebolo možné považovať v tej dobe za hodnoverné s ohľadom na to, že od 01. 01. 1951 v dôsledku prijatia nového Občianskeho zákonníka sa povinná intabulácia vlastníckeho práva do pozemkovej knihy pri zmluvnom nadobúdaní vlastníckeho práva nevykonávala a údaje o vlastníckom práve v pozemkovej knihe sa z tohto dôvodu rozchádzali so skutočným stavom vlastníckym. Za arbitrárne a porušujúce právo žalobcov na spravodlivý proces, na spravodlivé riešenie veci, považujú žalobcovia aj to, akým spôsobom sa súdy vysporiadali s ich tvrdeniami poukazujúcimi na dobrú vieru V. A. v tom zmysle, že na ich záveroch o nepreukázaní oprávnenej držby žalobcami nemení nič ani prípadná dlhodobá nerušená držba nehnuteľnosti žalobcami a ich právnymi predchodcami, prípadne skutočnosť, že predmetom kúpnej zmluvy bola celá výmera dotknutej nehnuteľnosti, ani poukaz žalobcov na to, že V. A. okrem parcely č. 725 odkúpil aj susediace EKN parcely č. 723, 724 a 726, tieto oplotil a spoločne užíval, pričom časť pôvodného oplotenía postavená V. A. sa zachovala dodnes, na preukázanie ktorej skutočnosti navrhli žalobcovia aj obhliadku dotknutého pozemku - tento návrh na dokazovanie súdy zamietli s tým, že tento dôkaz nemá vypovedaciu hodnotu k posúdeniu otázky vydržania vlastníckeho práva.

3.2. Právna otázka, ktorá doposiaľ nebola dovolacím súdom v jeho rozhodovacej praxi vyriešená, spočíva v tom, či nedostatok bežnej opatrnosti pri uzatváraní kúpnej zmluvy zo dňa 11. 02. 1955 na strane právnych predchodcov žalobcov spočívajúcej v nahliadnutí do pozemkovej knihy za účelom zistenia, kto je vlastníkom prevádzaného pozemku, je ospravedlniteľným omylom vzhľadom k dobe, kedy bola kúpna zmluva uzatváraná, t. j. za účinnosti Občianskeho zákonníka z roku 1950, keď sa na nadobudnutie vlastníckeho práva nevyžadovala intabulácia do pozemkovej knihy, vzhľadom ku ktorej skutočnosti sa údaje pozemkovej knihy značne odlišovali so skutočnosťou, teda údaje o vlastníckom práve v pozemkovej knihe nebolo možné považovať za hodnoverné, resp. či táto okolnosť sama o sebe je spôsobilá vylúčiť dobromyseľnosť držiteľa. Tým je podľa žalobcov daný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Podľa názoru žalobcov sa zároveň odvolací súd a súd prvej inštancie pri riešení otázky týkajúcej sa preukázania právneho titulu (domnelého právneho titulu) vstupe V. žalobcami do držby celého pozemku parc. č. 725 odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, konkrétne rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1VCdo/1/2024. Tým je podľa žalobcov daný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu jednoznačne vyplýva, že o dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide

prítom o omyl ospravedlniteľný. Ospravedlniteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že mýliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať. Omyl môže byť nielen skutkový, ale aj právny (rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/283/2009, ktoré bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky publikované ako R 73/2015). Žalobcovia sú preto názoru, že v danom prípade je skutkový omyl V. ako ich právneho predchodcu, spočívajúci v tom, že sa s O. A. chopili držby celého pozemku parc. č. 725 na základe Kúpnej zmluvy zo dňa 11. 02. 1955, ospravedlniteľný práve dobou, kedy došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy, a v tom čase platnými právnymi predpismi upravujúcimi nadobúdanie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti samotnou písomnou zmluvou bez potreby jej intabulácie, keď v tomto období od 1951 do 1964 sa pozemkovoknižné zápisy - údaje o vlastníctve v pozemkovej knihe stále viac rozchádzali s reálnym vlastníckom stavom a z tohto dôvodu údaje v pozemkovej knihe nebolo možné považovať už v tomto čase za hodnoverné, takže ani nahliadnutie do pozemkovej knihy pred uzavretím kúpnej zmluvy nebolo spôsobilé podľa žalobcov narušiť dobromyseľnosť V. A., resp. právnych predchodcov žalobcov, že poctivo nadobudli do vlastníctva celý pozemok parc. č. 725 kúpou zo dňa 11. 02. 1955. Podľa žalobcov sa odvolací súd práve svojím záverom, že žalobcovia nepreukázali v konaní právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva ich právnymi predchodcami k podielu F. V. rod. A. v rozsahu 1/6, odklonil od jednotiacieho stanoviska dovolacieho súdu, vyššie uvedeného, že nedostatok právneho titulu pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby.

3.3. Žalobcovia navrhujú, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu v rozsahu napadnutého potvrdzujúceho výroku a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. Žalovaní vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že žalobcovia vo vzťahu k žalovanej 1/ nepreukázali žiadny titul vstupu do oprávnenej a dobromyseľnej držby pozemku, ani inú právnu skutočnosť, na základe ktorej ich právní predchodcovia podľa svojho presvedčenia, pozemok nadobudli v celosti, a v tomto smere neprodukovali žiadne dôkazné prostriedky. Právní predchodcovia žalobcov „objektívne“ s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam nemohli byť v dobrej viere, že im pozemok vlastnícky patrí v celosti, prípadné subjektívne presvedčenie nie je rozhodujúce. Absentujú tak zákonom stanovené podmienky pre vydržanie vlastníckeho práva, oprávnenosť a dobromyseľnosť. Vzhľadom k uvedenému sa považuje dovolanie žalobcov za nedôvodné a navrhujú, aby ho dovolací súd zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné, a to z nasledujúcich dôvodov:

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod

porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

9. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní, (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

10. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom dovolateľov v zmysle § 420 písm. f) CSP a ich argumentáciou je potrebné konštatovať, že najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014).

10.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nie je žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť uskutočňovať procesné oprávnenia niektorou zo strán civilného sporového konania.

11. Dovolací súd teda uvádza, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj najmä judikáty R 54/2012 a R 24/2017).

12. Dovolací súd preto dovolanie v tejto časti ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

13. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. Dovolací súd v prvom rade uvádza, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len

otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú, (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú, (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Je potrebné však zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne iba tá právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

16. Z obsahu dovolania je zjavné, že dovolatelia ako právnu otázku uviedli otázku, „či nedostatok bežnej opatrnosti pri uzatváraní kúpnej zmluvy na strane právnych predchodcov žalobcov spočívajúcej v nahliadnutí do pozemkovej knihy za účelom zistenia, kto je vlastníkom prevádzaného pozemku, je ospravedliteľným omylom, resp. či táto okolnosť sama o sebe je spôsobilá vylúčiť dobromyseľnosť držiteľa, pričom pri riešení otázky týkajúcej sa preukázania právneho titulu (domnelého právneho titulu) odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, konkrétne rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1VCdo/1/2024.“

17. V danej súvislosti dovolací súd uvádza, že vyššie vymedzená právna otázka už bola dovolacím súdom riešená, preto predpoklad prípustnosti dovolania je daný v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. K tomu dovolací súd uvádza nasledovné:

18. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický odklon jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená (k tomu pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017; podobne tiež napr. 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017).

18.1. V dovolaní, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí dovolateľ špecifikovať ním tvrdený odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu bližšou konkretizáciou rozhodnutia (rozhodnutí) odvolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax odvolacieho súdu (R 83/2018). Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

18.2. Bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým nahrádzať aktivitu dovolateľa, resp. advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa. V rozhodovacej praxi odvolacieho súdu je tiež ustálený názor, v zmysle ktorého sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

19. Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, čo sa považuje za ustálenú súdnu prax odvolacieho súdu. Do tohto pojmu patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

20. Zhrnúc vyššie uvedené, z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je relevantná len taká otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky nižšie uvedené znaky: a/ musí ísť o otázku riešenú odvolacím súdom, ktorá je buď hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho charakteru, b/ spôsob jej vyriešenia odvolacím súdom zakladá „odklon“ od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ odvolací súd na jej riešení založil svoje rozhodnutie, d/ uvedená otázka musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, e/ vždy musí ísť o otázku právnu, nie skutkovú; ak niektorý z týchto znakov chýba, dovolanie nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP prípustné (k tomu pozri R 1/2018).

21. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje, že najvyšší súd môže pri posúdení prípustnosti dovolania zohľadňovať aj tie svoje stanoviská a rozhodnutia, ktoré dovolateľ neoznačil (k tomu pozri I. ÚS 51/2020).

22. Keďže dovolateľmi nastolená právna otázka bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, dovolací súd v ďalšom skúmal, či žalobcovia opodstatnene vytýkali, že pri riešení tejto otázky zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, pričom dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

23. Podľa § 129 ods. 1 OZ držiteľom je ten, kto s vecou nakladá ako s vlastnou alebo kto vykonáva právo pre seba.

23.1. Podľa § 130 ods. 1 OZ ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec alebo právo patrí, je držiteľom oprávneným. Pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

23.2. Podľa § 134 ods. 1 OZ oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť, a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť.

24. V uznesení z 12. augusta 2021 sp. zn. 5Cdo/210/2019 najvyšší súd najskôr poukázal na názor vyslovený nižšími súdmi, ktoré „zdôraznili, že vedomosť právneho predchodcu žalovanej o tom, že mu boli vrátené sporné nehnuteľnosti, pri posudzovaní nadobudnutia vlastníctva vydržaním sporných nehnuteľností na rozdiel od preukazovania vlastníctva, nie je treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, v čom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby... Pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie. (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018).“ Uvedené právne závery zopakoval tiež najvyšší súd napr. v uznesení z 30. mája 2022 sp. zn. 2Cdo/190/2020 a v uznesení z 30. mája 2022 sp. zn. 2Cdo/201/2020.

25. V náleze zo 14. novembra 2018 sp. zn. II. ÚS 484/2015 (publikovanom v Zbierke nálezov s

uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 48/2018) ústavný súd po podaní historického exkurzu právneho inštitútu oprávnenej držby, kritike nedostatočného zdôvodnenia zmeny (novšej) judikatúry a konštatovaní ústavnej konformity staršej judikatúry považoval za podstatné uviesť, že „pri poskytovaní súdnej ochrany v súvislosti s nadobúdaním vlastníckeho práva vydržaním treba za podstatu a zmysel základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru považovať taký výklad § 134 Občianskeho zákonníka, ktorý podporuje zákonnú intenciu uviesť do súladu dlhodobý faktický stav nepretržitej držby oprávneným držiteľom, (ktorý je po stanovenú dobu objektívne presvedčený o svojom domnelom vlastníckom práve) so stavom vlastníckym. A contrario, výklad, ktorý túto možnosť vylučuje, resp. ju obmedzuje podstatným spôsobom, nemôže byť považovaný za ústavne konformný ... taký výklad § 134 v spojení s § 130 Občianskeho zákonníka, ktorý vo svojich dôsledkoch v značnom rozsahu a podstatným spôsobom vylučuje možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva k pozemku vydržaním, treba považovať jednoznačne za neprípustne reštriktívny, nerešpektujúci podstatu a zmysel zákonného inštitútu vydržania, a teda za ústavne neakceptovateľný ... pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie“.

26. V náleze z 24. novembra 2022 sp. zn. III. ÚS 468/2022 sa ústavný súd k vyššie uvedenému právnenému názoru vo veci sp. zn. II. ÚS 484/2015 explicitným spôsobom znova prihlásil. Predmetom posudzovania tu bola otázka dobromyseľnosti sťažovateľky pri držbe sporných nehnuteľností, v ktorej súvislosti nižšie súdy uviedli, že sťažovateľka mala vedieť, že vlastnícke právo so svojím manželom v skutočnosti nenadobudla, pretože k registrácii „Dohody“ z roku 1973 štátnym notárstvom nedošlo, hoci zákon obligatórne k nadobudnutiu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v tom čase registráciu písomne uzavretej zmluvy vyžadoval, poukazujúc na prax najvyššieho súdu reprezentovanú rozhodnutiami sp. zn. 4Cdo/283/2009 (R 73/2015), 4Cdo/361/2012 (R 74/2015), 5Cdo/49/2010, 3Cdo/97/2009, 3MCdo/7/2010, 3MCdo/8/2010 a sp. zn. 6MCdo/5/2010. Ústavný súd v tejto súvislosti uviedol, že „právny názor, podľa ktorého súčasťou všetkých okolností, na ktoré je pri skúmaní dobromyseľnosti potrebné brať zreteľ, sú aj ťažiskové právne formy, bol predmetom ústavného prieskumu vo veci sp. zn. II. ÚS 484/2015. Ústavný súd v tejto veci rozhodol nálezom zo 14. novembra 2018, v ktorom vo vzťahu k uvedenému právnenému záveru zdôraznil, že takýto výklad § 134 v spojení s § 130 Občianskeho zákonníka, ktorý vo svojich dôsledkoch v značnom rozsahu a podstatným spôsobom vylučuje možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva k pozemku vydržaním, treba považovať jednoznačne za neprípustne reštriktívny, nerešpektujúci podstatu a zmysel zákonného inštitútu vydržania, a teda za ústavne neakceptovateľný ... Vo vzťahu k ústavne konformnému výkladu dobromyseľnosti držby v tomto náleze ďalej považoval ústavný súd za podstatné zdôrazniť, že pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“ (body 22. a 23. odôvodnenia nálezu).

27. Dovolací súd k predmetnej právnej problematike uvádza, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku vo veľkom senáte občianskoprávneho kolégia zo dňa 13. mája 2024 sp. zn. 1VCdo/1/2024 uzavrel, že „právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napr. či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie“.

27.1. Veľký senát najvyššieho súdu uviedol, že držba je historicky chápaná ako faktický stav, ktorý

spočíva vo vykonávaní faktickej reálnej moci nad vecou s úmyslom mať vec pre seba. Držba preto predpokladá existenciu dvoch zložiek. Prvou je corpus possessionis, ako faktická moc nad vecou, ku ktorej musí pristúpiť animus possidendi, ktorý vyjadruje vôľu držiteľa mať vec (právo) pre seba a nakladať s ňou ako s vlastnou. Vznik držby sa však na rozdiel od vzniku vlastníctva nemusí de lege lata nutne opierať o existujúci právny dôvod. Inak povedané na vznik oprávnenej držby postačí naplnenie zákonných predpokladov držby, medzi ktorými sa existencia právneho dôvodu nenachádza. V súčasnom Občianskom zákonníku rozlišujeme len medzi oprávnenou držbou a neoprávnenou držbou. Náš právny poriadok z tohto pohľadu nerozlišuje medzi držbou titulárnou a držbou vzniknutou na základe tzv. domnelého titulu, tak ako to robí napr. § 991 Českého občianskeho zákonníka. Oprávnená držba je založená na objektívne posudzovanej dobromyseľnosti držiteľa, že mu vec alebo právo patrí. Právne predpisy výraz „dobromyseľný“ nevymedzujú, preto východiskom ďalších úvah musí byť jeho význam v bežnej reči. V Slovníku slovenského jazyka sa tomuto výrazu prisudzuje význam „dobrosrdečný, dobrácky“ a jeho synonymom je „statočný, poctivý, čestný“; opakom je zas výraz „zlomyseľný“ vo význame osoby, ktorá si „želá, robí niekomu zle“. Držiteľ je teda dobromyseľný o tom, že mu vec patrí vtedy, keď je poctivý, čestný o tom, že svojou držbou vykonáva vlastné právo, a teda že svojou držbou nerobí inému zle, že nezasahuje do práva iného, že nekoná bezprávne. Pri vydržaní nejde o to, či je držiteľ dobromyseľný s ohľadom na právny poriadok ako taký, ale či ho môžeme považovať za nedobromyseľného vo vzťahu k vlastníkovi, ktorý má stratiť svoje vlastníctvo, teda či na jeho správaní k vlastníkovi je niečo odsúdeniahodného, čo spôsobuje, že spoločnosť nechce poskytnúť ochranu jeho dlhodobej a vlastníkom nerušenej držby. Súd sa v rámci skúmania otázky dobromyseľnosti zameriava na skúmanie poctivosti konania držiteľa z objektívneho hľadiska a nie na skúmanie (ne)existencie právneho titulu. Ako je už uvedené vyššie, je to dané tým, že na vznik držby nie je nevyhnutná existencia právneho dôvodu jej uchopenia a právny dôvod jej uchopenia je/môže byť len jedným z dôkazných prostriedkov, osvedčujúcich oprávnenosť držby. Pokiaľ platnosť právneho dôvodu uchopenia držby nie je rozhodujúcim kritériom pre skúmanie dobromyseľnosti držiteľa o oprávnenosti jeho držby potom ani právny omyl nie je - z hľadiska platnosti a existencie právneho dôvodu uchopenia držby - rozhodujúci bez ohľadu na to, či je ospravedlniteľný alebo neospravedlniteľný. Neexistencia alebo neplatnosť právneho titulu teda sama o sebe nevylučuje poctivosť konania konajúceho a jeho dobromyseľnosť v tom, že mu vec alebo právo patrí, a teda že vzhľadom na jeho presvedčenie objektívne vzaté koná v dobrej viere t. j. v ospravedlniteľnom omyle o poctivosti nadobudnutia držby.

27.2. S daným názorom sa stotožnil najvyšší súd aj v rozhodnutiach napr. sp. zn. 1Cdo/63/2024, 4Cdo/170/2024, 5Cdo/98/2024, 8Cdo/29/2024.

28. Na základe uvedeného je možné aj naďalej zotrvávať na názore, že na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia - riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby (R 45/1986). Poctivosť konajúceho účastníka občianskoprávneho vzťahu má pri skúmaní dobromyseľnosti držiteľa nepochybne zásadnejší význam, ako (ne)existencia právneho titulu, ktorý právny predpoklad vydržania zákon de lege lata nestanovuje.

28.1. Na historickom pozadí, nie nepodstatnou tiež okolnosť, že ani v minulosti (podľa slovenského, resp. uhorského práva, pozn.) právny titul nebol podmienkou držby. Nedostatok právneho titulu (napr. ústna kúpna zmluva nehnuteľnosti) preto pre účely vydržania nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby, resp. nedobromyseľnosť držiteľa; keď tak, môže byť (iba) jedným z dôkazov preukazujúcich oprávnenosť držby, resp. dobromyseľnosť držiteľa (sp. zn. 1Cdo/63/2024).

29. V zhode s názorom ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 484/2015) pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.

30. Dovolací súd podotýka, že súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom opreli svoj záver o nedobromyseľnosti V. najmä o to, že vlastníctvo nehnuteľnosti vo vzťahu k F. nebolo preukázané pre

nedostatok nadobúdacieho právneho titulu.

31.1. Odvolací súd práve svojím záverom, že žalobcovia nepreukázali v konaní právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva ich právnymi predchodcami k podielu F. V. rod. A. v rozsahu 1/6, sa odklonil od vyššie uvedeného jednotiacieho stanoviska dovolacieho súdu, že nedostatok právneho titulu pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. V danom zmysle teda aj v prípade, ak sa V. A., resp. právni predchodcovia žalobcov, na základe právnej skutočnosti (kúpna zmluva zo dňa 11. 02. 1955) spôsobilí k nadobudnutiu vlastníckeho práva chopili držby predmetnej parcely v rozsahu spoluvlastníckeho podielu žalovaného 1/, na ktorý sa táto právna skutočnosť nevzťahuje, nemôže byť vylúčená dobrá vôľa nadobúdateľov, že sú vlastníckmi celého pozemku, pričom ich oprávnená držba sa opiera o domnelý právny titul. Rovnako je potrebné poukázať na skutočnosť, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú kúpnu cenu, po celý čas platil daň z nehnuteľnosti, čo sú okolnosti svedčiacie o poctivosti nadobudnutia, a preto držiteľ mohol byť objektívne presvedčený o tom, že držanú vec nadobudol poctivým spôsobom.

31. Vzhľadom na vyššie uvedené, vychádzajúc z interpretácie ustanovenia § 134 ods. 1 v spojení s § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, z ktorých platný právny titul ako predpoklad pre dobromyseľnosť držiteľa, resp. oprávnenosť držby nevyplyva, dovolací súd konštatuje, že pri riešení dovolateľmi nastolenej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci resp. odklonu od aktuálnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu.

32. Dovolací súd tak vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že dovolanie žalobcov smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale zároveň ho posúdil aj ako dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

33. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

34. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd v zmysle § 449 a § 450 CSP zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre z 19. septembra 2024 sp. zn. 7Co/116/2023 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

35. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd postupom podľa § 453 ods. 3 CSP.

36. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.